

Elektronické informační zdroje pro studenty Ústav filmu a audiovizuální kultury

Ústřední knihovna FF MU

<http://knihovna.phil.muni.cz>

Podzim 2017

Co nás čeká...

- Co jsou EIZ
  - definice, druhy
  - volně dostupné zdroje x licencované zdroje
  - obecné zásady vyhledávání v EIZ
- Licencované EIZ - Portál EIZ MU
  - služby pro organizaci a vyhledávání EIZ MU: EBSCO Discovery Service, Full Text Finder
  - příklady multioborových databází
  - příklady databází pro konkrétní obor
  - příklady databází e-knih
- Volně dostupné EIZ - elektronické katalogy knihoven
  - oborové brány, portály
  - digitální knihovny
  - dohledávání volných časopisů, OA

Na začátek trochu teorie...

- **Elektronické informační zdroje** jsou informační zdroje, které jsou uchovávány v elektronické podobě a jsou dostupné v prostředí počítačových sítí nebo prostřednictvím jiných technologií distribuce digitálních dat (např. na discích CD-ROM, DVD).

[definice dle [TDKIV](#)]

- Liší se tématikou, typem, rozhraním - většinou však všechny nabízejí podobné možnosti a způsoby vyhledávání:
prohlížení - listování, rejstříky, indexy;
vyhledávání - jednoduché vyhledávání, pokročilé vyhledávání.

Druhy EIZ

Z hlediska typů:

- elektronické katalogy knihoven
- **profesionální informační databáze** (od předních vydavatelů, e-časopisy, e-knihy...)
- oborové portály
- digitální knihovny
- další informační zdroje na internetu

Z hlediska původnosti dokumentů:

- **primární** (plnotextové - časopisy, knihy, encyklopedie...)
- sekundární (bibliografické, abstraktové, citační db...)
- terciální (databáze databází, soupisy...)

Z hlediska tématického a oborového:

- **multioborové**
- **specializované** - zdroje oborově zaměřené

Z hlediska dostupnosti:

- volně dostupné (veřejně přístupné)
- **licencované** (profesionální informační databáze, přístupné na základě licenčních smluv)

Licencované informační zdroje „vs.“ volně dostupné zdroje na internetu

Odborné (profesionální) informační zdroje:

- jistota **kvality informací** (odborné recenzované zdroje, významní nakladatelé),
- **přidaná hodnota** od informačních specialistů (anotace, klíčová slova...),
- **lepší vyhledávací možnosti** ⇒ přesnější výsledky vyhledávání,
- snaha producentů databází o **přívětivé uživatelské rozhraní** (GUI), intuitivní vyhledávání, **personalizované funkce** pro pohodlnější práci se zdroji (*osobní konta, překlady, alerty (avíza), tagování, sdílení, generování citací atd.*),
- možnost využít EIZ v rámci instituce (MU), jinak drahý přístup,
- **nadstavbové funkce** k EIZ - souběžné vyhledávání ve více zdrojích, nalezení plného textu v jiné databázi,
- možnost využít pomoci referenčních knihovníků (informační vzdělávání, individuální konzultace).

Volně dostupné zdroje na internetu

- Mnoho kvalitních, ale i mnoho „nedůvěryhodných“ informací ⇨ potřeba ověřovat, posuzovat, hodnotit (*kdo text publikoval, kdy, kde, jazyk, reference, citovaná literatura, aktualizace apod.*).

Možno využít např.:

- Google Scholar - prohledávání vědeckých informací (vědecké články, technické zprávy...),
- **Digitální knihovny a otevřené archivy** - většinou vytvářené univerzitami, národními knihovnami; plné texty diplomových a disertačních prací, publikační činnost vyučujících... (např. <https://www.openaire.eu/>),
- **Odborné časopisy s otevřeným přístupem (Open Access),**
- **Oborové portály aj.**

Obecné zásady při vyhledávání v EIZ

- **Definování tématu** - klíčová slova, synonyma, vztahy mezi nimi (podrobněji na lekci [Jak si vybrat téma práce a najít k němu vhodné zdroje](#)).
- **Volba vhodného zdroje** - dle oboru, typu dokumentu... (⇒ *Co chci hledat? články, knihy, fakta; v čj, aj, ...*).
- Nastudování **nápovědy**, FAQ, ukázky vyhledávání, tutoriály...
- Využít různé vyhledávací **funkce systému** - rejstříky x jednoduché či pokročilé vyhledávání...
- **Formulace rešeršního dotazu** - nezadávat např. „stop“ slova; využít booleovské operátory, proximitní operátory, vyhledávání frází aj.
- **Zvolit kritéria** a omezení pro vyhledávání (*časové, jazykové, geografické omezení, podle druhu dokumentu, fulltext, výběr dílčí báze/katalogu atd.*).
- Při větším množství nalezených informací dotaz více **zpřesnit**, při nedostatku nalezených informací dotaz **zobecnit**.
- **Využít personalizované funkce systému** - většinou po přihlášení; možnost ukládání výsledků, odesílání e-mailem, alert, sdílení atp.
- Podrobněji na lekci [Vyhledávání literatury k diplomové práci a správa citací](#).

Operátory a zástupné znaky pro tvorbu rešeršního dotazu

- **Booleovské (logické) operátory**

- *definují vazby mezi vyhledávacími výrazy (zúžení / rozšíření dotazu)*

- AND** - (+ *nebo* &) *současný výskyt obou vyhledávacích termínů, zužuje dotaz*
např.: *education AND children*

- OR** - *alespoň jeden z vyhledávacích termínů, rozšiřuje dotaz*
např.: *education OR learning*

- NOT** - *vylučuje dokumenty obsahující zadaný termín*
např.: *education AND children NOT adult*

- Složitější dotazy: children AND (education OR learning OR teaching)*

- **Proximitní operátory (distanční, vzdálenostní, poziční operátory)**

- *určují vzájemnou vzdálenost a pořadí vyhledávacích výrazů*

- NEAR** - *urč. vzdálenost výrazů od sebe nezávisle na pořadí (počet slov, většinou do 10)*

- ADJ** (adjacent) - *sousedící výrazy, nezávisle na pořadí*

- WITH**

- Pozn. Operátory se mohou v různých databázích lišit, můžete se setkat např. s operátory*

- %n (= s číslem), !n (Aleph); WITHIN, BEFORE, AFTER, FOLLOWED BY...; v některých databázích je u operátorů vzdálenost výrazů nastavena a nemůžete si ji volit.*

- **Fráze “ ”** - *řetězec slov, které se v bibliografickém záznamu či textu dokumentu musí vyskytovat v přesném tvaru a pořadí vedle sebe*

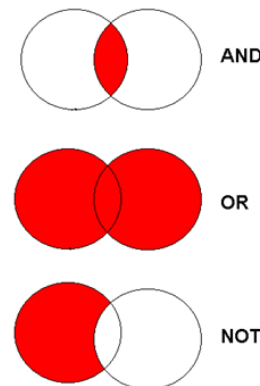
- **Truncation *** - *krácení na slovní kořen (psycholog*)*

- **Wild cards ? *** - *zástupné znaky (filo?ofie)*

Advanced Search

[View Tutorial](#) | [Search Help](#)

Search interface showing a dropdown menu with options: AND, OR, NOT, NEAR 5, NEAR 10, NEAR 25, and SEARCH. The NEAR 25 option is selected. The interface also shows search criteria like 'content I can access' and 'to external content'.

Licencované EIZ

Odborné databáze

Databáze = soubor uspořádaných dat, který vzniká zpracováním informací v rámci určitého informačního systému. [[J. Kotrlová, 2008](#)]

Druhy databází

- podle formy:

Bibliografické/abstraktové

- bibliografické záznamy + abstrakty; sekundární zdroj, který informuje o existenci primárního zdroje; oborové databáze ([LISTA](#), [Medline](#)...).

Faktografické

- konkrétní údaje; textový nebo numerický charakter, encyklopedie ([Grove Art Online](#) ([Oxford Art Online](#)...)).

Plnotextové

- plné texty (full text) primárních pramenů ([e-časopisy](#), [e-knihy](#), dizertace, noviny...) ([JSTOR](#), [Gale e-books](#)...).

Citační

- citační ohlasy, impact faktory časopisů ([Web of Science](#), [SCOPUS](#)...).

Elektronické informační zdroje MU

Přístup přes:

- Portál EIZ MU <http://ezdroje.muni.cz>;
- web knihovny <http://knihovna.phil.muni.cz> ⇨
Katalogy a databáze ⇨ *Elektronické informační zdroje (přímé vyhledávání přes EDS nebo link na Portál EIZ)*;
- vzdálený přístup pro studenty a vyučující MU.

Služby portálu EIZ MU

- seznam databází MU,
- zdroje podle oborů,
- aktuality a informace o zkušebních přístupech,
- nastavení vzdáleného přístupu,
- přístup na EBSCO Discovery Service,
- ...

EBSCO Discovery Service

- <http://discovery.muni.cz>
- nástroj pro integraci EIZ;
- umožňuje jedním dotazem současně prohledávat různé databáze dostupné pro MU a knihovní katalog Aleph,
- pro přístup k plným textům je nutné být připojen do celouniverzitní počítačové sítě MU (počítače na MU nebo [vzdálený přístup](#)),
- umožňuje vytvářet [Seznam dostupných časopisů a knih na MU](#).

Nové vyhledávání **Seznam dostupných časopisů a knih na MU** Přihlásit se Složka Nastavení English Kontakt Nápověda (EN) Nápověda (CZ)

 MASARYKOVA UNIVERZITA
Česká republika Masarykova univerzita

Searching: Library Publications

Hledání ?

Publikace

Full Text Finder- hledání plných textů

Služba **Full Text Finder** slouží k propojení bibliografických a abstraktových databází s **plnými texty článků a knih** dostupných pro MU, online katalogem MU či webovými službami (Google Scholar).

Najdete pod ikonou: nebo **Full Text Finder**

Multioborové databáze MU (výběr)

Příklady:

- [ProQuest Central](#)
- [EBSCO](#)
- [JSTOR](#)
- [ScienceDirect](#)
- [Oxford Journals](#)
- [Cambridge Journals](#)
- [Sage Journals](#)
- [SpringerLINK](#)
- [Wiley Online Library - Journals](#)

Oborové databáze MU

film/av

- Film & Television Literature Index with Full Text (EBSCO) filmová plnotextová a bibliografická databáze.
- Film Indexes Online (ProQuest) soubor tří významných databází z oblasti filmu dostupných v rámci jednoho portálu:
  - American Film Institute Catalog (AFIC),
  - The FIAF International Film Archive Database,
  - Film Index International.

Databáze e-knih pro MU (výběr)

Příklady:

- [EBSCO eBook Academic Collection](#) - přes 130 tisíc odborných e-knih ze všech oborů.
- [EBSCO eBooks](#) - kolekce vybraných e-knih. Možnost offline vypůjčení.
- [GALE e-books](#) - encyklopedické knihy; výběr titulů sociologie, vzdělávání, práva, obchodu.
- [Wiley e-books](#) - encyklopedie z oblasti medicíny, psychologie, atd.
- Další elektronické knihy viz [Portál EIZ MU](#).

Další EIZ, volně dostupné, různé typy

Elektronické katalogy knihoven

- **Souborný katalog** = knihovní katalog obsahující částečně nebo v úplnosti **záznamy dokumentů více než jedné knihovny** nebo informační instituce. Záznamy obsahují sigly knihoven, které identifikují vlastníka dokumentu. [*definice dle [TDKIV](#)*]

SK - národní, mezinárodní, institucionální, oborové, pro určitý typ dokumentů, např. seriály...

Souborný katalog ČR (CASLIN) <http://skc.nkp.cz> (SK monografií, SK seriálů)

Souborný katalog MU <http://aleph.muni.cz> - součástí je i katalog ÚK FF MU

SKAT (Souborný katalog odborné literatury veřejných knihoven) -

<http://www.skat.cz>

- **Elektronický katalog jedné knihovny**

Katalog MZK <http://aleph.mzk.cz> nebo <https://vufind.mzk.cz/>

Online katalog Knihovny Jiřího Mahena <http://katalog.kjm.cz>

Oborové brány, portály, rozcestníky

Oborová brána = služba v síťovém prostředí, určená pro zprostředkování přístupu k vybraným online informačním zdrojům určitého oborového nebo tematického zaměření. *[definice dle **TDKIV**]*

Spíše v zahraničním prostředí (univerzity, knihovny...) **subject gateways**.

Také jako doporučené/oblíbené odkazy/rozcestníky:

ÚFV FF MU <http://www.phil.muni.cz/wufv/home/Links>.

KFS FF KU <http://film.ff.cuni.cz/rozcestnik>

V českém prostředí (vyhledávání záznamů českých i zahraničních knih, časopisů, článků...) :

- **Jednotná informační brána** <http://www.jib.cz>
  - Oborová brána Knihovnictví a informační věda <http://kiv.jib.cz/>
  - Oborová brána Umění a architektura (ART) <http://art.jib.cz/>
  - Oborová brána Musica (MUS) <http://mus.jib.cz/>
  - Oborová brána Technika (TECH) <http://tech.jib.cz/>

Digitální knihovny

Digitální knihovna = spravovaná sbírka informací spolu s odpovídajícími službami, přičemž informace jsou uloženy v digitální podobě a jsou dostupné prostřednictvím sítě

[W.Y.Arms, 2000]
další definice např. v [TDKIV](#)

Příklady

- Digit. Knihovna NFA <http://nfa.cz/cz/knihovna/digitalni-knihovna/> (volně dostupná část obsahu).
- Europeana <http://www.europeana.eu>
- Internet Archive <http://www.archive.org>
- CiteSeer^x <http://citeseerx.ist.psu.edu>
- Project Gutenberg <http://www.gutenberg.org>
- Manuscriptorium <http://www.manuscriptorium.com>
- Kramerius NK ČR <http://kramerius.nkp.cz>
- Networked Digital Library of Theses and Dissertations (NDLTD) <http://www.ndltd.org>
- Dissonline (DNB) <http://www.dissonline.de/index.htm>

Vyhledávání volně dostupných e-časopisů

- **Elektronische Zeitschriftenbibliothek** (Elektronická knihovna časopisů) - informace o volně dostupných časopisech; třídění abecedně, dle oborů + vyhledávání.
- **DOAJ** - adresář časopisů s otevřeným přístupem (Open Access).

Děkuji za pozornost

Mgr. Eva Jandová
jandova@phil.muni.cz

referenční služby
reference@phil.muni.cz
<http://www.facebook.com/knihovnaffmu>

Ústřední knihovna FF MU
<http://knihovna.phil.muni.cz>

Nezapomeňte na dotazník 😊
Děkujeme!

